

.10.2026 nr 1-2/26-517/9

ARVAMUS

Kellele: Euroopa Liidu asjade komisjon

Istungi kuupäev: 26.10.2026

Võtsid osa: Komisjoni liikmed: Marek Reinaas, Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Kristiina Reinfeldt (nõunik), Maria Haas (konsultant)

Puudusid: Aleksei Jevgrafov ja Reili Rand

Kutsutud: Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna juhataja Rein Vaks, sama osakonna energiavõrkude ekspert Thérèse Liis Kilk ja välissuhete osakonna nõunik Brett Bartholomew Sooniste

Teema: Arvamuse andmine Euroopa Komisjoni määruse, mis käsitleb elektriavete tulevikukindlust, süsteemikulude vähendamist ning elektrifitseerimise ja digitaliseerimise edendamist Euroopa Liidus, eelnõu kohta – COM(2026) 600

Ülevaade arutelust

Rein Vaks sõnas, et kõnealune määrus tehti käesoleva aasta suvel Euroopa Komisjoni poolt suurema paketi raames avalikuks. Tegemist on tehnilise määrusega, mis laiendab elektrituru direktiivis toodud põhimõtteid ja näitab, kuidas neid reaaelses elus rakendada. Eesti üldjoontes toetab algatust ja peab läbivalt oluliseks, et määrust rakendatakse selliselt, et reguleerivad asutused jääksid iseseisvaks ja et arvestatakse ka liikmesriikide iseärasusi. Eesti toetab määruks toodud võrgu suuremat kasutust puudutavaid meetmeid, nt salvestuse ja digilahenduste suuremat kasutamist. Eesti nõustub, et riigieelarvest on mõistlik teatud aegadel võrgutausdesse rahastust lisada, aga seejuures peab rahastades säilitama ka vajalikud signaalid võrgu tõhusaks ja tulevikku vaatavaks arendamiseks. Eesti toetab elektrifitseerimist ja on seisukohal, et see peab maksunduse mõistes olema edendatud, kuid samas ei ole seda mõistlik teha läbi kõnealuse määruse. Ühtlasi on mõistlik vabatahtlikult rakendada ka vajadusel liitumistaotluste eelistamist.

Mario Kadastik uuris, kuidas eelkõneleja välja toodu on puutumuses elektriavete jätkusuutlikkusega.

Rein Vaks ütles, et Euroopa Liidu direktiivid ja ka kõnealune määrus liigutavad võrgu arendamist selles suunas, et olemasoleva võrgu võimalusi maksimaalselt ära kasutada. See tähendab, et igal sammul ei pea taas uuesti investeerima, vaid nt olemasolevat alajaama ja liini kasutatakse võimalikult targalt ära ja tagatakse, et võrgutaususse ei tuleks lisakuludena lisainvesteeringuid. See peaks teoorias tähendama, et kui on suurem tarbimine, siis seda suuremat tarbimist on võimalik praeguse taristuga nii palju kui võimalik rahuldada, ilma, et peaks väga suurtes kogustes uusi vahendeid võrkutausesse panema, mis järjekordselt tõstavad võrgutausu.

Marek Reinaas tundis huvi, kust tuleb väljend „elektriavete tulevikukindlus“.

Rein Vaks sõnas, et elektriarve koosneb väga mitmest komponendist. Hetkel keskendutakse ainult võrgutasudele. Paratamatult läheb määruse rakendamisega aega ja sealt tulenevad signaalid ei rakendu kohe järgmisest päevast, vaid see on pikaajaline protsess. Mõte on, et kogu võrgu arendus peab ajaga kaasas käima, arvestades ka, millised on tööstuse ja tarbijaskonna vajadused. Ei ole mõistlik võrku paralleelselt kuhugi rajada, kui suudetakse olemasoleva võrgu võimalusi maksimaalselt ära kasutada. Selle abil ongi võimalik olukorda tulevikus kindlamaks muuta.

Urve Tiidus küsis, kas Euroopa Liit on teinud kalkulatsiooni, kui palju on võimalust olemasolevat võrku ära kasutada.

Rein Vaks ütles, et tegemist on iga liikmesriigi eripära küsimusega. Direktiive ja määruseid koostades on aru saada, et iga euro, mida võrku ei investeerita, vähendab ka võrgutasu tõusu. Küll aga ei ole kalkulatsioon teada Euroopa Liidu tasandil ja ka Kliimaministeerium ei ole konkreetseid arvutusi teinud.

Mart Maastik tundis huvi, kuidas määrus tulevikus Eestis elektriarveid tulevikukindlaks muudab.

Rein Vaks ütles, et suurem osa määruks sisalduvast on Eesti õigusaktides juba olemas. Seega Eesti on juba eelnevalt teinud ära otsused, milleni enamik liikmesriike alles jõuab. Soovitakse üle Euroopa Liidu ühtset lähenemist.

Mart Maastik küsis, kas määrus vähendab teatud valdkonnas Eesti õiguseid või omaotsustuse võimalust.

Brett Bartholomew Sooniste vastas, et üks selline punkt on seoses määruse artikliga 18c, kus käsitletakse elektri- ja gaasitarifi maksustamist. Antud määruse kohaselt peaks olema gaasitariff maksustatud kallimalt kui elektri oma. Eesti seisukoht on, et selliseid sätteid ei tohi hääletada kvalifitseeritud hääleteenamusega, vaid nende poolt peab hääletama ühehäälselt kooskõlas Euroopa Liidu poliitika reeglistikuga. See on üks punkt, kus Eestil on määruse osas ka negatiivne seisukoht.

Mart Maastik uuris, et mis saab edasi, kui Eesti seisukohta selles osas ei arvestata.

Brett Bartholomew Sooniste ütles, et eelduslikult seda arvestatakse, kuna ligikaudu 22 liikmesriiki on eelnimetatud sätte eemaldamise poolt.

Otsus

Komisjon otsustas Vabariigi Valitsuse seisukohti toetada.

Komisjoni otsus tehti hääletades (poolt 5: Mario Kadastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 2: Rene Kokk, Mart Maastik; erapooletuid 0).

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
majanduskomisjoni esimees

Koostaja: Maria Haas
631 6436 maria.haas@riigikogu.ee